

and its critique points out the possible role of discourse in identity formation as shaped by political actors. Special attention is given to the role of the Other in the identity shaping. Subsequently, three levels of European identity formation are outlined: the national level, the level of interaction between member states, and the supranational level of interaction of the EU as political entity with the other political actors.

Further the impact of the discourse related to the asylum seekers crisis is examined at each level. The author concludes that political actors at the national level have contributed to the creation of the Other from the asylum seekers, and from the Muslim minorities in the EU countries in general, relying on the previously existing problems with societal integration and accepting Western values, associated with the above-mentioned minorities. According to the previously outlined theoretical postulates, the creation of the Other should have contributed to shaping and strengthening of the European identity. However, after examining the next level of identity-building, and namely, the level of interaction between member states, it becomes clear that the existing evidence points out just the opposite. In fact, the asylum seeker crisis has fleshed out the existing differences between the EU member states. Two blocks with conflicting views might be cautiously outlined. The "old" member states interpret European identity and values as compelling to receive all in need of help, and combat the minority integration problems with education and tolerance; while the "new" member states, formerly those of the USSR or the Soviet bloc, who have taken less tolerant position, up to the outright refusal to accept non-Christian asylum seekers, and seeing European identity as being under threat, with themselves as its defenders. Another conclusion is that the EU institutions have decisively failed in strengthening the European identity, as well as in creating unified voice of the EU as a single political entity. Due to the latter, it is hard to make predictions for the future of the European identity at the supranational level. It is, however, clear that the asylum seekers crisis has had negative consequences so far for the unity of the European Union, as well as for outlining the way for the development of the European identity.

Key words: *European identity, asylum seekers, refugee crisis, institutions.*

УДК 32(477):314.15

М.М. Касьянова

НОВИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В роботі на основі аналізу методів, наукових підходів і теорій щодо питання класифікації міграційних процесів викладено новий підхід до даної проблеми. Проаналізована взаємозалежність і взаємовплив між міграційними процесами та процесами, що відбуваються на міжнародній арені. Дослідження показали, що на фоні того, що велика кількість дослідників розробила класифікаційні чинники, на основі котрих базувались типології й визначались види міграції, необхідно комплексно вивчати й осмислювати всі складові процесу, його політичну складову та взаємозалежність з міжнародними процесами.

Ключові слова: *мігрант, види міграції, класифікація, типи міграції.*

Глобалізація всіх сфер міжнародного життя поступово й упевнено змінює уклад державних інституцій. Супроводжуючий їх фактор, міграційні процеси, все більше впливають на світ, не втрачаючи, а лише посилюючи актуальність даного явища. Вони певною мірою змінюють економічну, демографічну, екологічну та соціальну складові

світоустрою. Міграція була і залишається потужним викликом для розвитку міжнародної системи, оскільки її наслідками є такі явища, як тероризм, економічна, соціальна та політична нестабільність. Неконтрольована та нелегальна міграція стала невід'ємною частиною існування сучасного глобалізованого світу.

Вивченням методів, наукових підходів і теорій щодо питання класифікації міграційних процесів займалися як вітчизняні дослідники так і зарубіжні. Вагомий внесок в рамках дослідженої проблеми було зроблено такими дослідниками, як Западнюк С.О. [1, с. 34-38], Ровенчак О. [2, с. 127-139], Хомра А.У. [3], Малиновська О.А. [4].

Метою статті є аналіз методів, наукових підходів і теорій щодо питання класифікації міграційних процесів та надання нового підходу до даної проблеми.

Для того, щоб знівелювати або послабити вплив міграції, необхідно розглянути особливості її якісного та кількісного складу. Науковці, в залежності від школи та парадигми міжнародних відносин, розходяться не лише у визначенні чинника, типів та форм класифікації. Через те, що міграційні потоки є динамічним та постійно змінюваним явищем, дослідники міграційних процесів не можуть узгодити єдине тлумачення понятійного апарату. Форми та види міграційних процесів на сьогоднішній день сягають не одного десятку.

Попри те, що міграція населення вивчалася й розглядалася як самостійний напрямок відносно короткий історичний проміжок часу, дослідники розробили велику кількість методів, наукових підходів і теорій у вивченні цього питання. В подальшому праці науковців змінювались й розвивались під впливом багатьох чинників: демографічного, географічного, історичного, економічного, політичного. Вибір підходу, як відомо, залежить від тих завдань, які ставить перед собою дослідник та приналежності до певної теоретичної школи.

У зв'язку з цим слід розглянути декілька авторів класифікації міграційних процесів. В.А. Іонцев [5, с. 28-29] визначив 17 підходів до вивчення міграції населення, які об'єднали, за його оцінкою 45 наукових напрямків, теорій і концепцій. З них на економічний підхід припадає 15 теорій, 5 – на соціологічний, 4 – на виключно міграційний, 3 – на демографічний, 2 – на історичний.

Як вже зазначалося у роботі, існує взаємозалежність і взаємовплив між міграційними процесами та процесами, що відбуваються на міжнародній арені. Міжнародна система постійно зазнає змін та перетворень як відповідь на нові глобальні виклики. Це породжує необхідність розвитку досліджень у сфері вивчення міграції як глобального процесу. Через це виникає все більше нових теоретичних підходів до визначення видів та класифікації процесу, що вивчається у даній роботі.

У найзагальнішому розумінні, класифікація – це виділення об'єктів за кількісною ознакою, а типологія (типізація) – за якісною [6]. У більшості випадків, міграцію класифікують саме за якісною ознакою, тому доцільно було б виділити типи міграції [7]. Проте в силу різних обставин, у науковій літературі зустрічаються різні назви цього процесу пізнання дійсності, які у більшості випадків мають ряд спеціальних рис.

Найбільш повними є типізація за різними ознаками: відстанню, тривалістю (приклади класифікацій), характером організації, причинами, масштабом, перетином кордонів різних рангів і т.п. Як приклади, можна навести схеми С.О. Западнюк [8, с. 34-38], О.А. Ровенчак [9, с. 127-139] та ін.

Детальніше зупинимось на дослідженнях питань типізації міграцій вітчизняних вчених:

О.У. Хомра проводить типізацію форм міграції:

а) за метою виїзду: виробничі (пов'язані з роботою у промисловості, сільському, лісовому господарстві та інших сферах) і невиробничі (обслуговування, споживання, відпочинок, пізнання);

б) за перетином адміністративно-територіальних одиниць: внутрішньо-поселенська, міжрайонна, внутрішньорайонна, внутрішньодержавна (внутрішня), міждержавна;

в) за поділом поселень на сільські та міські: міграції між селами, містами і селами, містами;

г) за перерозподілом трудових ресурсів: внутрігалузева, міжгалузева, між сферами народного господарства;

д) за організованістю: планові (організовані), стихійні [10].

О.А. Малиновська виділяє такі типи міграцій:

а) відповідно до перетину державного кордону: міжнародні (міждержавні) та внутрішні;

б) відповідно до напрямку відносно окремої території: еміграція (вибуття), імміграція (прибуття);

в) відповідно до умов прийняття рішення про зміну місця проживання: добровільні, вимушені;

г) за ознакою постійності перебування в країні призначення: незворотна (повна, стаціонарна), зворотна (тимчасова);

д) за метою міграційних переміщень: трудова (міграція робочої сили), яка, у свою чергу, поділяється на маятникову, сезонну, постійну; економічна (на відміну від попередньої включає підприємництво); інтелектуальна [11].

Окремо розглядаються нелегальні, човникові (неповна міграція), навчальні, сімейні, етнічні, транзитні міграції.

Л.Л. Рибаківський виділив такі типи міграції: епізодичні, маятникові, сезонні, постійні (безповоротні). Окрім того, міграція поділяється на міжтериторіальну і міжпоселенську, внутрішньодержавну і міждержавну, окремо розглядаються міграційні потоки в системах «місто-місто», «село-село», «село-місто», «місто-село» [12]. За способом організації виділяються 3 основні форми переселення (в колишньому СРСР): безпосередньо плановані (сільськогосподарські переселення, організований набір робітників, суспільний поклик, направлення спеціалістів); децентралізовано плановані (виклик підприємствами, в порядку переведення, за конкурсом і т.п.) та самостійні переселення [13].

На сучасному етапі розвитку наукового вивчення процесів міграційного руху спостерігаються спроби закордонних дослідників укласти нові види міграційних процесів. На особливу увагу заслуговує класифікація, запропонована Стивеном Кастлесом, директором Центру вивчення проблем біженців Оксфордського університету [14]. Він пропонує розглядати міграційні процеси через типологічний підхід, адже на сучасному етапі міжнародних відносин майже зникли чіткі межі між формами міграції: вони стали тісно взаємопов'язаними, взаємозалежними, а заохочувані державними програмами хвилі міграції стимулюють нелегальні міграційні переміщення. При цьому безповоротний тип не має чіткого розмежування з тимчасовим, епізодичним та маятниковим. Вчений пропонує своє бачення щодо розподілу типів мігрантів:

- тимчасові мігранти (так звані «гостьові робітники» або працівники за контрактом) – люди, що емігрують на визначений термін з метою отримання роботи й подальшим переказом грошей на батьківщину своїм родичам і близьким. Даний вид міграції може тривати від кількох місяців до декількох років;

- висококваліфіковані бізнес-мігранти – це висококласні менеджери, адміністратори, спеціалісти, техніки й ті, хто переміщується в межах внутрішніх ринків

праці міжнаціональних корпорацій і організацій або ж ті, хто шукає роботу через міжнародні ринки праці, адже багато країн пропонує спеціальну програму за типом «Висококваліфіковані і бізнес-мігранти»;

- незаконні або нелегальні мігранти – це ті чоловіки або жінки, які прибувають до країни-реципієнта, як правило, без документів чи з документами, що оформлені не належним чином. (Зазначимо, що в деяких країнах поблажливо ставляться до емігрантів, що не мають ліцензії на підприємницьку діяльність, оскільки це дозволяє мобілізувати додаткову робочу силу без додаткових соціальних витрат або забезпечення умов щодо захисту мігрантів);

- біженці. Розглянемо тлумачення цього міжнародно-правового терміну універсального характеру більш детально. У відповідності до статті 1 Конвенції 1951 р. ООН та протоколом ООН 1967 р. біженець – це особа, яка «через обґрунтовану загрозу стати жертвою переслідувань за расовими, релігійними ознаками, громадянства, приналежності до певної соціальної групи чи політичних переконань перебуває за межами країни свого громадянства та не може користуватися захистом своєї держави або не бажає скористатися захистом через загрози такого характеру» [15]. Країни, що підписали уставні документи Угоди, узяли на себе зобов'язання щодо надання таким особам постійного чи тимчасового місця проживання. Управління Верховного комісаріату ООН у справах біженців, інші організації, що займаються справами біженців, намагаються чітко розмежовувати власне біженців і мігрантів інших типів:

- ті, хто шукає притулку – люди, які перетинають кордони в пошуках захисту, але не відповідають у повному обсязі критеріям, що встановлені Угодою 1951 р.;

- вимушені мігранти – у більш широкому розумінні цей тип міграційних потоків складається не тільки з біженців і осіб, що шукають притулку, а й тих, хто вимушений мігрувати через екологічні катастрофи або будівництво нових фабрик, доріг, дамб тощо;

- члени родини (відомий як об'єднання родин) або об'єднані родинні мігранти – мета в'їзду до країни таких людей – возз'єднання з тими членами родини, що вже перебувають у країні (за попередньо озвученими типами визначення мігрантів). При чому більшість країн, у тому числі США, Канада, Австралія й більшість країн ЄС, визнають це право.

- зворотні мігранти – люди, які повертаються у свою країну після певного перебування в іншій країні. Цей тип мігрантів певною мірою є своєрідним благом для країни повернення, оскільки ці люди привозять із собою певний капітал, майстерність і досвід, що можуть стати корисними для подальшого економічного розвитку країни. На сучасному етапі міжнародної взаємодії велика кількість країн має програми щодо залучення потенціалу таких кадрів [16].

У державній статистичній службі України при аналізі стаціонарних (постійних) міграцій прийнято такий поділ: міждержавна міграція, міжрегіональна (між областями України та АР Крим) та внутрішньорегіональна (всередині області). Окремо аналізуються міграції міського і сільського населення, міграційні потоки за статевою та віковою ознаками.

І.М. Преображенська [17, с. 76-91] визначила типізацію міграційних процесів за домінуючою роллю в процесі історичного розвитку людського суспільства. Було виділено 5 історичних форм міграції:

- 1) розселення (первісне освоєння території, характерне для первіснообщинного ладу);
- 2) колонізація (військове або мирне захоплення земель, створення мігрантами нової культури, або її окремих елементів);
- 3) переселення (зміна постійного місця проживання, частіше за все – вимушена);

4) переміщення (територіальна рухливість населення: сезонні, маятникові, епізодичні міграції);

5) «глобалміграція» (найвища стадія мобільності людства, яка в майбутньому настане в процесі глобалізації; людина не буде прив'язана до певної території; вільний рух населення; відсутність державних кордонів).

В енциклопедичному словнику [18] міграції поділяються:

а) за перетином адміністративних кордонів: зовнішні (еміграція, імміграція), внутрішні; б) за поділом поселень на сільські та міські розрізняють міграційні потоки: «село-місто», «місто-місто», «місто-село», «село-село»; в) за вивченням міграцій населення в межах значних територіальних одиниць та між ними: внутрішньообласні, міжобласні, внутрішньорайонні, міжрайонні; г) за часовим критерієм: постійні (безповоротні), зворотні (сезонні, маятникові, на навчання); д) за причинами: економічні і соціальні, політичні, національні, релігійні, військові, екологічні; е) за способом реалізації: організовані, неорганізовані (індивідуальні, самодіяльні); є) за соціальними групами населення: трудові (міграція робочої сили), учбові; ж) за кількістю участі в процесах міграції: первинні, вторинні, багаторазові.

Зробивши аналіз та узагальнивши всі праці дослідників міграційних процесів, можна вивести загальну класифікацію міграції. В сучасній науковій літературі практично у всіх дослідників прослідковується поділ міграції населення на три великі групи:

- стаціонарні (постійні, чисті, власне міграції), основною ознакою яких є зміна постійного місця проживання на відносно тривалий термін (більше 1 року) та переміщення в інший населений пункт. Цей тип міграції вживається як синонім слова «переселення». В деякій літературі [19] піддано критиці термін «постійна міграція» стосовно цієї групи. Під постійними міграціями розуміються стійкі міграційні зв'язки між певними територіями. Тому найдоцільніше вживати термін «стаціонарні міграції»;

- сезонні міграції пов'язані зі зміною місця розташування суб'єкта трудових відносин (функціонування) на період від кількох тижнів до 1 року. Як синоніми використовуються терміни трудова, економічна, заробітчанська міграції. Певною мірою в цю групу можна включити й рекреаційну міграцію (туризм), проте такий термін у науковій літературі вживається рідко, а рекреаційні (туристичні) переміщення не вважаються міграцією, хоча, вони мають ряд ознак, характерних для сезонної міграції (стійкість маршрутів та напрямів, більша чи менша приуроченість до певних пір року, повторюваність із року в рік тощо);

- маятникові міграції [20] – це щоденні трудові поїздки до місця роботи і в зворотному напрямку в межах однієї системи розселення. Для цієї групи повинні виконуватися дві умови: 1) місце проживання і місце роботи повинні знаходитися в різних населених пунктах; 2) регулярність поїздок. Як різновид маятникових, виділяють фронтальні міграції – щоденні поїздки на роботу через державні кордони.

Перехідною групою між сезонними і маятниковими можна вважати човникові міграції – короткотермінові, проте систематичні поїздки за кордон із метою купівлі/продажу товару для подальшого його перепродажу і отримання доходу завдяки різниці цін і валютних курсів [21].

Іноді виділяють епізодичні міграції – ділові, культурно-побутові, рекреаційні та інші соціальні переміщення людських ресурсів, які здійснюються нерегулярно як у часі, так і в просторі.

Як вже зазначалось раніше, стосовно вектору міграційного потоку щодо певної території міграція поділяється на еміграцію (виїзд) та імміграцію (в'їзд). Іноді вживається термін рееміграція – повернення в силу різних обставин з еміграції на батьківщину. У цьому контексті також доцільно визначити, що таке репатріація –

повернення військовополонених та цивільних осіб до країн їх походження внаслідок бойових дій або нового поділу території держави. Одним із прикладів репатріації став обмін громадян після Другої світової війни внаслідок перерозподілу території Європи; перша хвиля повернення німців до Німеччини із СРСР у 1950-1970 рр., що набула великого поширення 1957 – 1959 рр., а також друга хвиля у 80-х рр. ХХ ст. [22] Як правило, ці терміни вживаються для характеристики міждержавних міграцій.

За ознакою перетину кордонів різних адміністративних утворень міграції можна поділити на міждержавні та внутрішні. В середині міждержавних виділяють міжконтинентальні та субконтинентальні міграції. Внутрішні поділяються на міжрегіональні (між найбільшими адміністративно-територіальними одиницями другого рангу в середині одиниць найвищого рангу). Доцільно було б виділити і локальні міграції (між найнижчими елементами системи розселення – сільськими і селищними радами), проте у вітчизняній статистиці такі переміщення не розглядаються.

За відношенням до процесів урбанізації розрізняють міграції сільського населення та міграції міського населення. Відповідно аналізуються міграційні потоки «місто-місто», «село-село», село-місто», «місто-село». Перебіг і напрям міграційних процесів багато в чому зумовлений урбанізаційними процесами. В минулому, у часи індустріалізації різко переважав потік село-місто. Сьогодні, в епоху субурбанізації, все більше значення набуває зворотній міграційний потік місто-село [23, с. 20-22].

Відповідно до умов прийняття рішень про зміну місця проживання міграції поділяються на добровільні та вимушені (примусові, депортація, біженці).

Добровільна міграція – це переміщення осіб до інших країн, яке відбувається за рішенням самого мігранта.

За способом організації міграції бувають організовані (централізовано плановані) та неорганізовані (самодіяльні). За своєю глибинною суттю переважна більшість міграцій є самодіяльними, які важко піддаються регулюванню. Державні органи влади можуть лише опосередковано впливати на перебіг міграційних процесів, спонукаючи чи обмежуючи потоки мігрантів.

За масовістю здійснення міграції поділяються на індивідуальні, сімейні, групові, етнічні. Кожна із попередніх груп входить у наступну. Так, індивідуальні міграції з часом призводять до возз'єднання родин. Масові сімейні міграції призводять до інтенсивних міграційних обмінів населенням між територіями. Найбільш масовими (загальними) є етнічні міграційні потоки, що призводять до зміни розміщення у просторі народів та націй. Етнічні міграції були широко поширені у минулому (велике переселення народів на початку нашої ери), але трапляються і зараз (масовий виїзд євреїв із країн колишнього СРСР на початку 90-х рр. ХХ ст.)

За завершеністю міграції бувають незворотні (повні, стаціонарні), зворотні (тимчасові), транзитні (повзучі). Іноді лише незворотні міграції, які призводять до зміни постійного місця проживання, вважають міграціями як такими (вузький підхід трактування міграції). Проте, досить часто мігрант не може адаптуватися на новому місці і змушений повернутися назад. Великою групою зворотних міграцій є сезонні трудові міграції. Прикладом повзучих міграцій є переселення сільських жителів спочатку у малі міські поселення, а пізніше у великі міста.

За способом реалізації міграції можна поділити на стихійну (вільна міграція однієї людини або цілої сім'ї в якесь обране ними місце), організовану (колективна міграція, санкціонована вищим державним або приватним органом) [24, с. 344-346] та ланцюгову (міграція, організована родичами або знайомими, що вже виїхали за кордон і сформувавши неформальні соціальні мережі для полегшення виїзду своїм країнам, надання їм інформації, фінансової допомоги та підтримки в пошуку житла й роботи на новому місці). За метою здійснення міграції поділяються на економічні (трудова),

наукові, освітні, культурні, релігійні, рекреаційно-туристичні. Провідна роль у формуванні міграційних потоків належить економічним факторам, тому найбільшу групу складають економічні міграції, пов'язані із покращенням матеріального становища.

За причинами, які спонукали до їх здійснення міграції бувають: економічні, соціальні, політичні, національні, релігійні, військові, екологічні, возз'єднання сімей. У переважній більшості рішення про міграцію формується під впливом комплексу причин. Домінуючий вплив на формування міграційної активності мають соціально-економічні причини.

За соціальними та віковими групами населення, що переважають у міграційних потоках міграції поділяються на трудові (міграція працездатного населення, трудових ресурсів), учбові (переїзд на навчання у вищому чи середньому навчальному закладі), військові (переїзд до місця військової служби), післяпрацездатні або пенсійні (міграції осіб старших вікових груп із великих міст у приміську зону та сільську місцевість, де екологічна ситуація є кращою).

За відношенням до законодавства міграції бувають легальні, нелегальні та напівлегальні. Переважна більшість сучасних закордонних трудових міграцій громадян України є напівлегальними. В'їзд у країну здійснюється за туристичною візою, а потім відбувається працевлаштування на максимально можливий термін.

За кількістю участі у процесах міграції (кількість актів міграції) виділяють первинні, вторинні, багаторазові міграції. Постійні стаціонарні міграції є переважно первинними, сезонні трудові – багаторазовими.

За статевою ознакою міграційні потоки бувають переважно чоловічі та переважно жіночі. У минулому серед мігрантів різко домінували чоловіки. Зараз ситуація вирівнялася, а в деяких міграційних потоках спостерігається значне домінування жінок.

За характером міграційного потоку розрізняють симетричні та асиметричні міграції. Симетричні міграційні потоки утворюються при встановленні тісних міграційних зв'язків між територіями. При утворенні міграційного потоку, одночасно формується зворотний антипотік (мігранти, що не змогли адаптуватися на новій території), який іноді може навіть перевищувати основний. Асиметричні міграції характеризуються різкою перевагою одного з напрямів міграційного потоку.

За домінуючою роллю в історії серед міграційних процесів можна виділити розселення (первісне освоєння території за часів первіснообщинного ладу), колонізація (військове або мирне захоплення земель), переселення (зміна постійного місця проживання), переміщення (сезонні, маятникові та епізодичні).

Отже, існує велика кількість видів та форм міграцій. Під час вивчення цього питання слід звернути увагу на передумови, що стимулюють людину залишити свою країну. Окрім цього, на створення класифікації має великий вплив теоретична школа, згідно з засадами якої науковець висуває свої гіпотези. Дослідження показали, що на фоні того, що велика кількість дослідників розробила класифікаційні чинники, на основі котрих базувались типології й визначались види міграції, необхідно комплексно вивчати й осмислювати всі складові процесу, його політичну складову та взаємозалежність з міжнародними процесами. Це надалі допоможе більш раціонально вирішувати питання регулювання міграційних потоків між країнами та сприяти подальшому глобальному розвитку світу.

Список використаної літератури

1. Западнюк С. О. Аналіз науково-методичних підходів до суспільно-географічних досліджень міграції населення / С. О. Западнюк // Український географічний журнал. – 2007. - № 1. – С. 34-38 ; Zapadniuk S. O. Analiz naukovo-metodychnykh pidkhodiv do suspilno-heohrafichnykh doslidzhen mihratsii naseleattia / S. O. Zapadniuk // Ukrainskyi

heohrafichnyi zhurnal. – 2007. - № 1. – S. 34-38.

2. Ровенчак О. Визначення та класифікація міграцій: наближення до операційних понять / О. Ровенчак // Політичний менеджмент. – 2006. - № 2. – С. 127-139 ; Rovenchak O. Vyznachennia ta klasyfikatsiia mihratsii: nablyzhennia do operatsiinykh poniat / O. Rovenchak // Politychnyi menedzhment. – 2006. - № 2. – S. 127-139.

3. Хомра А. У. Миграция населения: вопросы теории, методики исследования / А. У. Хомра. – Київ : Наукова думка, 1979. – 144 с. ; Khomra A. U. Myhratsiia naseleniia: voprosy teoryu, metodyky yssledovaniia / A. U. Khomra. – Kyiv : Naukova dumka, 1979. – 144 s.

3. Малиновська О. А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями: моногр. / О. А. Малиновська. – Київ : Вид-во НАДУ, 2004. – 236 с. ; Malynovska O. A. Mihranty, mihratsiia ta Ukrainska derzhava: analiz upravlinnia zovnishnimy mihratsiiamy: monohr. / O. A. Malynovska. – Kyiv : Vyd-vo NADU, 2004. – 236 s.

4. Миграция населения: экономика и политика // Международная миграция населения: Россия и современный мир / под ред. В. А. Ионцева. — Москва : ТЕИС, 2006. – Вып. 18. - С. 28–29 ; Migratsiia naseleniia: ekonomika i politika // Mezhdunarodnaya migratsiia naseleniia: Rossiya i sovremennyy mir / pod red. V. A. Iontseva. — Moskva : TYeIS, 2006. – Vyp. 18. – S. 28–29.

5. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. – Москва : Мысль, 1983. – 350 с. ; Alaev E. B. Sotsialno-ekonomicheskaya geografiia: ponyatiyno-terminologicheskii slovar / E. B. Alaev. – Moskva : Mysl, 1983. – 350 s.

6. Пугач С. О. Міграції населення Волинської області: суспільно-географічний аналіз: моногр. / С. О. Пугач. – Луцьк : ПФ «Смарагд», 2012. – 190 с. ; Puhach S. O. Mihratsii naselennia Volynskoi oblasti: suspilno-heohrafichnyi analiz: monohr. / S. O. Puhach. – Lutsk : PF «Smaragd», 2012. – 190 s.

7. Западнюк С. О. Аналіз науково-методичних підходів до суспільно-географічних досліджень міграції населення / С. О. Западнюк // Український географічний журнал. – 2007. - № 1. – С. 34-38 ; Zapadniuk S. O. Analiz naukovo-metodychnykh pidkhodiv do suspilno-heohrafichnykh doslidzhen mihratsii naselennia / S. O. Zapadniuk // Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal. – 2007. - № 1. – S. 34-38.

8. Ровенчак О. Визначення та класифікація міграцій: наближення до операційних понять / О. Ровенчак // Політичний менеджмент. – 2006. - № 2. – С. 127-139 ; Rovenchak O. Vyznachennia ta klasyfikatsiia mihratsii: nablyzhennia do operatsiinykh poniat / O. Rovenchak // Politychnyi menedzhment. – 2006. - № 2. – S. 127-139.

9. Хомра А. У. Миграция населения: вопросы теории, методики исследования / А. У. Хомра. – Київ : Наукова думка, 1979. – 144 с. ; Khomra A. U. Myhratsiia naseleniia: voprosy teoryu, metodyky yssledovaniia / A. U. Khomra. – Kyiv : Naukova dumka, 1979. – 144 s.

10. Малиновська О. А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями : моногр. / О. А. Малиновська. – Київ : Вид-во НАДУ, 2004. – 236 с. ; Malynovska O. A. Mihranty, mihratsiia ta Ukrainska derzhava: analiz upravlinnia zovnishnimy mihratsiiamy : monohr. / O. A. Malynovska. – Kyiv : Vyd-vo NADU, 2004. – 236 s.

11. Рыбаковский Л. Л. Миграция населения: прогнозы, факторы, политика / Л. Л. Рыбаковский, отв. ред. Т. И. Заславская. – Москва : Наука, 1987. – 199 с. ; Rybakovskiy L. L. Migratsiia naseleniia: prognozy, faktory, politika / L. L. Rybakovskiy, otv. red. T. I. Zaslavskaya. – Moskva : Nauka, 1987. – 199 s.

12. Рыбаковский Л. Л. Региональный анализ миграций / Л. Л. Рыбаковский. – Москва : Статистика, 1973. – 159 с. ; Rybakovskiy L. L. Regionalnyy analiz migratsiy / L. L. Rybakovskiy. – Moskva : Statistika, 1973. – 159 s.

13. Castles S. and Miller M. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World / S. Castles, M. Miller. – London : Macmillan. 1993. – P. 195.

14. Стаття 1 Конвенції ООН про статус біженців від 1951 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/refugees.shtml ; Stattia 1 Konventsii OON pro status bizhentsiv vid 1951 r. [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/refugees.shtml.

15. Castles S. International Migration at the Begining of the Twenty-First Century: Global Trends and Issues / S. Castles // International Social Science Journal. - 2000. – Vol. 52, Iss. 165. - P. 270—271.

16. Преображенская И. М. Философские аспекты миграционных процессов / И. М. Преображенская // Вестник МГУ. Серия 7. Философия. – 2004. - № 4. – С. 76 – 91 ; Preobrazhenskaya I. M. Filosofskie aspekty migratsionnykh protsessov / I. M. Preobrazhenskaya // Vestnik MGU. Seriya 7. Filosofiya. – 2004. - № 4. – S. 76 – 91.

17. Народонаселение: энциклопедический словарь / редкол. А. Я. Кваша, Г. Г. Меликьян, А. А. Ткаченко и др. – Москва : Большая Рос. энцикл., 1994. – 640 с. ; Narodonaselenie: entsiklopedicheskiy slovar / redkol. A. Ya. Kvasha, G. G. Melikyan, A. A. Tkachenko i dr. – Moskva : Bolshaya Ros. entsykl., 1994. – 640 s.

18. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика : енцикл. / за ред. Ю. Римаренка. – Київ: Довіра, 1998. – 912 с. ; Migrantsiini protsesy v suchasnomu sviti: svitovyi, rehionalnyi ta natsionalnyi vymiry: poniatiinyi aparat, kontseptualni pidkhody, teoriia ta praktyka : entsykl. / za red. Yu. Rymarenka. – Kyiv: Dovira, 1998. – 912 s.

19. Таборисская И. М. Маятниковая миграция населения: теория, методология, практика / И. М. Таборисская. – Москва : Статистика, 1979. – 176 с. ; Taborisskaya I. M. Mayatnikovaya migratsiya naseleniya: teoriya, metodologiya, praktika / I. M. Taborisskaya. – Moskva : Statistika, 1979. – 176 s.

20. Малиновська О. А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями : моногр. / О. А. Малиновська. – Київ : Вид-во НАДУ, 2004. – 236 с. ; Malynovska O. A. Migrantsy, mihratsiia ta Ukrainaska derzhava: analiz upravlinnia zovnishnimy mihratsiiamy : monohr. / O. A. Malynovska. – Kyiv : Vyd-vo NADU, 2004. – 236 s.

21. Скорейко Г. Німецька еміграція з СРСР та України у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.: етапи, потоки, структура / Г. Скорейко, І. Яворська // Вісник Прикарпатського університету. - 2013. - Вип. 23-24. - С. 227-237 ; Skoreiko H. Nimetska emigrantsiia z SRSR ta Ukrainy u druhii polovyni XX st. – na pochatku XXI st.: etapy, potoky, struktura / H. Skoreiko, I. Yavorska // Visnyk Prykarpatskoho universytetu. - 2013. - Vyp. 23-24. - S. 227-237.

22. Шепотько Л. Трудові ресурси села: сучасна ситуація, нові аспекти мислення / Л. Шепотько, С. Тудзинський // Україна: аспекти праці. – 1996. - № 2-3. – С. 20 – 22 ; Shepotko L. Trudovi resursy sela: suchasna sytuatsiia, novi aspekty myslennia / L. Shepotko, S. Tudzynskiy // Ukraina: aspekty pratsi. – 1996. - № 2-3. – S. 20 – 22.

23. Сови А. Общая теория населения / А. Сови; пер. с франц. Ф. Р. Окуневой. – Москва : Прогресс, 1977. – Т. 2 : Жизнь населения. - С. 344–346 ; Sovi A. Obshchaya teoriya naseleniya / A. Sovi; per. s frants. F. R. Okunevoy. – Moskva : Progress, 1977. – Т. 2 : Zhizn naseleniy. – S. 344–346.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2016 р.

M. Kasianova

A NEW APPROACH TO THE PROBLEM OF CLASSIFICATION MIGRATION PROCESSES

In the article on the basis of the analysis methods, scientific approaches and theories on the issue of classification of migration processes a new approach to the problem. Analyzed the interdependence and mutual influence between migration and the processes taking place in the international arena. The international system is constantly undergoing changes and transformations as a response to new global challenges. This creates need for development research in the study of migration as a global process. Because of this, there are more new theoretical approaches to determining the types and classification process that is studied in this paper.

In the most general sense, classification - a selection of objects on a quantitative basis, and typology (typing) - for quality. In most cases, migration is classified by quality sign, because it would be to select the types of migration. However, for various reasons, in the scientific literature there are different names for this process of understanding reality, which in most cases have a number of special features.

Thus, there are many kinds and forms of migrations. In studying this issue should pay attention to the conditions that encourage people to leave their country. In addition, the establishment of classification has a great influence theoretical school, according to the principles which the scientist makes their hypothesis. Research has shown that on the background of the fact that a large number of researchers developed a classification factors based on which were based typology and defined types of migration, it is necessary to study and interpret comprehensively all components of its political dimension and interdependence with international processes. This will allow more rationally to solve the issues of regulation of migration flows between countries and to contribute to the further global development of the world.

Key words: *migrant, kind of migration, classification, types of migration.*

УДК 321.01[323.3:352]

А.М. Кучуран

БІЗНЕС ЯК ПОЛІТИЧНИЙ АКТОР МІСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

У статті розкривається участь бізнесу в політичному житті міста, розглядається його роль як політичного актора у контексті міських політичних режимів. Розглянуто теорії міської політики, які сформувались у політичній науці та суміжних дисциплінах та виокремлено в них політико-економічну складову. Автор пропонує політико-економічний аналіз взаємовідносин бізнесу та міської влади, який складається з п'яти елементів. Також аналізується типологія взаємовідносин бізнесу та влади в локальних політичних режимах і перспективи її застосування до українських міст.

Ключові слова: *міський політичний режим, бізнес як політичний актор, міська влада, міська політика, правляча коаліція.*

Взаємовідносини політичної влади і бізнес-середовища посідають вагомe місце в країнах із ринковими відносинами. Ще важливішу роль ці взаємовідносини відіграють у міських політичних режимів, принаймні, з точки зору відповідної теорії (*Urban regime*